

Vergaderjaar 2024–2025

33 199

Beleidsdoorlichting Justitie en Veiligheid

Nr. 53

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ASIEL EN MIGRATIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2025

Inhoud

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de planning en opzet van de periodieke rapportage (hierna: PR) van begrotingsartikel 37.2: de toegang, toelating en opvang van vreemdelingen. De PR bestrijkt de periode 2017–2024 en gaat over de toenmalige doelstellingen van beleid.

Periodieke rapportage migratiebeleid

Conform de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) wordt, op basis van met onderzoek verkregen inzichten, ten minste eens in de vier tot zeven jaar een PR opgeleverd. De PR is een syntheseonderzoek en vervangt de wettelijk verplichte beleidsdoorlichting. Doelstelling van de PR is om overkoepelend inzicht te geven in de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. De in de jaarlijkse Strategische Evaluatie Agenda (SEA) opgenomen onderzoeken bieden de basis voor de PR, eventueel gecombineerd met aanvullend onderzoek. De PR is een middel om te kunnen verantwoorden aan uw Kamer: in hoeverre zijn doelen wel of niet gehaald en de redenen waarom. Naast een verantwoordingsinstrument voor de Tweede Kamer, is de PR een instrument voor beleidsverbetering.

Conform de uitwerking van de motie Harbers¹ informeer ik u met deze brief over de planning en opzet van de PR van het beleid van begrotingsartikel 37.2 (toegang, toelating en opvang van vreemdelingen), die uiterlijk eind 2025 aan uw Kamer wordt aangeboden.

De PR bestrijkt de periode 2017–2024 en sluit aan op de periode waarover de laatste beleidsdoorlichting ging.² Deze is in 2018 gepubliceerd.³

¹ Kamerstukken II 2014/15, 34 000, nr. 36 en nr. 52

² Periode 2013–2016

³ Kamerstukken II 2018/19, 33 199, nr. 29

Onafhankelijkheid synthesestudie

De brede synthesestudie wordt uitgevoerd door een onafhankelijke externe partij. Via een meervoudig onderhandse aanbesteding is de opdracht gegund aan Regioplan, die ervaring heeft met dit soort syntheseonderzoeken.

Ook wordt er een begeleidingscommissie samengesteld met externe deskundigen teneinde te waarborgen dat het onderzoeksrapport voldoet aan de kwaliteitseisen (zoals onafhankelijkheid), die aan een periodieke rapportage worden gesteld. De eindverantwoordelijkheid voor het onderzoek en de inhoud van de PR berust bij de onderzoekers.

Afbakening onderzoek

Alhoewel de opvang van Oekraïense ontheemden ook onder artikel 37.2 valt, maakt dit geen onderdeel uit van de huidige PR. Dit deel vormt een onderdeel van de SEA van mijn departement, waarvan op een later moment moet worden besloten hoe en wanneer hierover in een PR verantwoording wordt afgelegd. Het is zinvoller om nog te wachten met rapporteren over de opvang van Oekraïense ontheemden omdat het beleid hiervoor relatief nieuw is. Wel zijn er met betrekking tot de opvang van Oekraïense ontheemden al diverse kostprijsonderzoeken uitgevoerd, waarmee ook de doelmatigheid van financiering al deels is onderzocht (onder andere AEF, 2023). Voor het terugkeerbeleid (artikel 37.3) bestaat een aparte SEA en zal een aparte PR worden gepubliceerd (in 2026). Verder vallen de beleidsaanpassingen die volgen uit het huidige regeerprogramma (bijlage bij Kamerstuk 36 471, nr. 96) en het Europees Asiel- en Migratiepact buiten de reikwijdte van dit onderzoek. Logischerwijs zijn dit thema's voor de volgende PR over dit begrotingsartikel.

Beschrijving beleidsterrein en -doelen

Het migratiebeleid heeft als breed gesteld doel: een op maatschappelijk verantwoorde wijze en in overeenstemming met internationale verplichtingen gereguleerde en beheerste toelating tot, verblijf in en vertrek uit Nederland van vreemdelingen, alsmede grensbeheer, verkrijging van het Nederlanderschap of de intrekking daarvan.

Specifieke doelen binnen artikel 37.2 zijn verder af te leiden uit onder andere de beleidsdoorlichting van 2018 en de Vreemdelingenwet, de wet Modern Migratiebeleid en eerdere communicatie van de regering⁴: tijdige, snelle en zorgvuldige behandeling van verzoeken, doelmatige asielopvang en het stimuleren van zelfredzaamheid van migranten. Deze doelstellingen komen elk in de verschillende onderdelen van het migratiebeleid terug.⁵

Onderzoeksopzet

De PR is een synthesestudie, waarbij de focus ligt op het onderzoeken van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Daartoe zullen onderzoeken en evaluaties gebruikt worden die sinds de vorige beleidsdoorlichting verschenen zijn, zowel in opdracht van mijn departement als anderszins.

⁴ Zie bijvoorbeeld de integrale migratieagenda, Kamerstukken II 2017/18, 19 637, nr. 2375

⁵ Daarnaast zijn er, in het kader van de Veranderopgave Migratieketen (onder andere naar aanleiding van het EY onderzoek uit 2021), ketendoelen geformuleerd die ook worden meegenomen in de PR.

De hoofdvraag van de PR is in welke mate het beleid met betrekking tot de toegang, toelating en opvang van vreemdelingen doelmatig en doeltreffend is geweest, zoals volgt uit begrotingsartikel 37.2. Op hoofdlijnen wordt de doelmatigheid en doeltreffendheid inzichtelijk gemaakt door te analyseren in hoeverre doelstellingen op onderdelen van het migratiebeleid zijn behaald (mede) dankzij het gevoerde beleid en hoe de baten van de beleidsinzet opwegen tegen de middelen.

Aan de hand van de hiervoor beschreven doelen zijn onderzoeksthema's te destilleren om het beleid ten aanzien van toegang, toelating en opvang van migranten te evalueren:

- Kwaliteit van het migratiebeleid: zijn de regels voor de toegang, toelating en opvang van migranten effectief en uitvoerbaar?
- Doenlijkheid van migratiebeleid: wat is de impact van deze regels op de Nederlandse bevolking?
- Processen: in hoeverre zijn aanvraag- en ketenprocessen doelmatig en zorgvuldig, zowel per ketenorganisatie als ketenbreed?

Voor de meer gedetailleerde onderzoeksvragen verwijs ik u naar het Plan van Aanpak.

Beleidsopties

Zoals vereist, zal in de PR aandacht worden besteed aan de verschillende beleidsopties die de doeltreffendheid en doelmatigheid verbeteren bij gelijke inzet van financiële middelen. Ook zal een -20% besparingsvariant worden uitgewerkt. Bij het uitwerken van de voorgenen besparingsvariant zal rekening worden gehouden met de uitvoerbaarheid. De huidige stand⁶ van begrotingsartikel 37.2 (excl. opvang Oekraïners) is voor 2025 € 5,6 miljard en neemt af tot € 1,2 miljard in 2029.

Context onderzoeksperiode

Het is belangrijk om kort in te gaan op enkele overkoepelende relevante ontwikkelingen gedurende de periode 2017–2024. Ontwikkelingen op het terrein van migratie volgden in deze periode elkaar in hoog tempo op en grepen op elkaar in. Voorbeelden waren de coronacrisis en de effecten daarvan op het migratiedomein, het aanhoudende opvangvraagstuk en de doorlooptijden bij de IND. Deze ontwikkelingen hebben tot gevolg gehad dat het beeld zeer snel veranderde en het migratiebeleid zich daar continu op diende aan te passen.

Plan van aanpak en planning

In bijlage één vindt u het plan van aanpak dat Regioplan heeft opgesteld voor het uitvoeren van de PR. In bijlage twee vindt u een niet uitputtend overzicht van relevante onderzoeken, welke mogelijk zal worden aangevuld met enkele onderzoeken die nog uitkomen en eventueel aanvullend onderzoek. De uiterlijke publicatiedatum van het rapport is 31 december 2025.

Bijlagen

1. Plan van aanpak PR – Regioplan

⁶ Begroting 2025

2. Niet uitputtende lijst Rijksbreed geprogrammeerde migratieonderzoeken 2017–2024

De Minister van Asiel en Migratie,
M.H.M. Faber-van de Klashorst